

УДК 37.014.24:20–«19»(ж. «Шлях освіти»)

Журнал «Шлях освіти» в контексті міжнародних зв'язків українських педагогів (1920-ті рр.)

Анжеліна ПУГАЧ,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»,
головний редактор журналу «Рідна школа»

Цивілізаційний поступ на сучасному етапі детермінують передусім посилення глобалізаційних тенденцій та динамічний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій. Узв'язку з цим кардинальних змін зазнають усі сфери суспільного життя, зокрема й галузь освіти, яка в умовах поглиблення кооперації, взаємозалежності і взаємопроникнення освітніх систем різних країн, що більше – жорсткої конкуренції, потребує модернізації на основі примноження власних освітніх надбань та опанування світових здобутків і, водночас, збереження національної ідентичності, найвагомішого з досвіду вітчизняної освіти і шкільництва минулого.

У зв'язку з цим не втрачають актуальності історико-педагогічні дослідження, зокрема з питань міжнародного співробітництва в галузі освіти у період 1920-х років, що позначений пошуками нової освітньої парадигми, відповідних запитам епохи методів і технологій професійно-педагогічної діяльності, розгортанням широкого дослідно-експериментального руху освітян, радикальністю запроваджуваних новацій, а також зміцненням міжнародних науково-освітніх контактів. Це відображено в тогочасній фаховій періодиці як складовій загального історико-педагогічного процесу, популяризаторі освітніх нововведень, генераторі громадсько-педагогічної думки, ефективному засобі зв'язку українських педагогів та їхніх зарубіжних колег, центру з регіонами, оперативного обміну інформацією і знаннями суб'єктів освітнього процесу.

Зазначимо: до висвітлення різних аспектів, а також з'ясування умов і закономірностей становлення та розвитку національної системи освіти і педагогічної науки в досліджуваній період у своїх працях зверталися Л. Березівська, Н. Гупан, Н. Дем'яненко, Н. Дічек, О. Сухомлинська та ін. Питання міжнародних зв'язків освітян у 20-ті рр. ХХ ст. розглядали Є. Безродний, І. Кулініч, О. Сухомлинська. Педагогічну періодику як своєрідний феномен епохи аналізували І. Зайченко, Ю. Коноваленко, Н. Коляда, Е. Панасенко, К. Присяжнюк та ін. Водночас заслуговує на окрему увагу вивчення ролі журналу «Шлях освіти» у міжнародному співробітництві педагогів у період 1920-х років.

Принагідно зауважимо, що перший номер часопису за тогочасною назвою «Путь просвещения»

побачив світ у Харкові в травні 1922-го; наприкінці 1923 р. й упродовж 1924–1926 років він мав паралельну назву «Путь просвещения» і «Шлях освіти»; у 1926–1931 роках виходив під назвою «Шлях освіти»; в 1931–1941 роках – «Комуністична освіта» (з 1936 р. видається в Києві); а з 1945-го по 1991 рр. – «Радянська школа». Наприкінці 1991-го журнал дістав сучасну назву «Рідна школа» [2; 10].

Заснування навесні 1922 року центрального педагогічного журналу відбувалось у складних умовах трансформаційної доби – руйнівних наслідків війни та революційних потрясінь, нестабільності нової економічної політики і суперечливості радянського курсу коренізації. За декларування знищити стару, дореволюційну школу кардинальних змін зазнали педагогіка й освіта. Незважаючи на те, що освітня ідеологія здебільшого базувалася на пролетарських гаслах, а тогочасна педагогічна теорія об'єктивно ще не в змозі була запропонувати нові засади навчання і виховання, керманічі української освіти Г. Гринько та Я. Ряппо амбітно обстоювали ідею розбудови власної, відмінної від центру, освітньої системи та вивіщення вітчизняної педагогіки до рівня європейської педагогічної науки. Як характеризує цей період О. Сухомлинська, «кризові (коли наука цілком відмовляється від попереднього й розробляє кардинально нове) явища в педагогіці, хоча й із запізненням, але збіглися з процесами, що відбувалися на Заході, – з розповсюдженням реформаторської педагогіки, яка також стала результатом загальносуспільних процесів» [12, с. 9].

Освітній вектор нарком Г. Гринько окреслив у відомій статті із красномовною назвою «Наш

шлях на Захід», підготовленій під враженнями від півторарічного відвідування наприкінці 1922 року Німеччини, Чехословаччини та Австрії, підтвердивши прагнення відкритості до опанування світових педагогічних надбань, курс на інтернаціоналізацію освіти [4]. Критично осмислюючи педагогічну думку Німеччини порівняно з «післяреволюційним ентузіазмом радянської педагогіки», він порушив питання «активно зв'язатися з Заходом, аби залучити його вже тепер собі на службу» [там само]. Це мали здійснювати, за задумом наркома, центри педагогічної думки – дослідні установи, інститути, педагогічні журнали.

Ознайомлення з журнальними і газетними публікаціями 1920-х років, архівними матеріалами і працями сучасних дослідників дало змогу з'ясувати, що журнал «Шлях освіти» брав активну участь у міжнародній співпраці українських педагогів, що в досліджуваній період охоплювала: освітньо-наукові контакти із закордонними представництвами, організаціями і окремими діячами шляхом особистого спілкування або листування, запрошення колег на роботу або екскурсії в освітні та науково-дослідні установи УСРР, закордонні наукові відрядження українських дослідників, спільне видання наукових праць і періодичних видань, взаємоінформування про освітні процеси на основі різножанрових матеріалів періодики.

Українсько-німецькі освітньо-культурні контакти координувало представництво Народного комісаріату освіти УСРР в Берліні та Закордонна Редакційна Комісія НКО (ЗРК), серед функцій яких – «виконання доручень НКО УРСР по встановленню зв'язку з редакціями періодичних видань, прогресивними педагогами, закупка літератури та устаткування для інститутів, технікумів і шкіл» та ін. [8, с. 179; 9]. Співробітники представництва відвідували німецькі школи, зустрічалися з освітянами та науковцями, брали участь у різних заходах, а також пропагували нову освітню політику УСРР, зокрема шляхом популяризації журналу «Шлях освіти». В одному зі звітів ЗРК, зокрема, повідомляла: «Член комісії Фріц Ланге був на чотирьох педагогічних з'їздах, підтримує зв'язки з педагогами, готує огляд підручників німецької народної школи», а в іншому – «...Ми одержали нарешті дозвіл на висилку «Пути Просвещения» і розсилаємо його міжнародно організованим педагогам» [8, с. 180–181].

Відповідно до завдань Наркомосу ЗРК зверталася до німецьких педагогів із питанням підготовки матеріалів для журналу «Шлях освіти» [там само, с. 182]. У такий спосіб редакція отримала праці ідеолога дитячого руху Е. Гернле «Робота в комуністичних дитячих групах» (про історію і методи роботи в цих організаціях) та А. Розенберга «До соціології німецького університету» (про становище тогочасних німецьких студентів), які опублікувала з приміткою «переклад з німецької за рукописом» [див. «Путь просвещения», 1922, №7–8, С. 1–63; 1923, №2, С. 63–68].

Міжнародним контактам освітян сприяла діяльність Інтернаціоналу Робітників Освіти (ІРО, 1920–1939, штаб-квартира в Парижі). Зокрема, ІРО за підтримки Спілки працівників освіти організувала 1925 року поїздки до нашої країни двох делегацій західноєвропейського вчителства [10; 11]. Одна із груп першої делегації у складі 25 вчителів початкової школи з Бельгії, Німеччини і Фрації відвідала тогочасну столицю України Харків. Зарубіжні гості побували на підприємствах, у театрах, музеях, бібліотеках, в установах освіти – школах, дитячих містечках, будинках учителя, зокрема у школі ім. Т. Г. Шевченка. Із системою виховної роботи з малолітніми правопорушниками, яку обгрунтував видатний український педагог А. Макаренко, делегація ознайомилася, відвідавши колонію ім. О. М. Горького під Полтавою. Враження від закордонної поїздки учасники висловили в листах до українських колег, про що було опубліковано в пресі [5].

З діячами ІРО листувався та спілкувався особисто під час їх відвідування нашої країни Й. Зільберфарб, який активно працював над наповненням зарубіжного відділу журналу «Шлях освіти». Завдяки цим зв'язкам редакція налагодила контакти з освітянами Франції, Голландії, Італії, Іспанії та інших країн, які в своїх дописах інформували про морально-правове та матеріальне становище педагогів, розвиток вчительського руху за раціональну і гуманну школу, про зміст професійної освіти і підготовку педагогів.

Зворотний зв'язок міжнародної співпраці забезпечувала діяльність гуртка «Друзі справи виховання та освіти в Радянській Україні» («Freunde des Erziehungs- und Bildungswesens in der Sowjet-Ukraine»). Із весни 1923 р. гурток видавав у Берліні спеціальний бюлетень «Пролетарська школа» («Die Proletarische Schule») – безкоштовний додаток до педагогічного журналу «Соціалістичний вихователь» («Sozialistischer Erzieher»). У бюлетені друкували дослідження із законодавства в галузі освіти, діяльності шкіл, підготовки вчителя, реферати статей «Шляху освіти», освітню хроніку [7, с. 67]. Деякі з матеріалів, надіслані на прохання редакції, не в змозі опублікувати, передали до Наркомосу України.

У середині 1920-х за завданням Наркомосу українські педагоги побували за кордоном: М. Заріцький – у Німеччині з метою вивчення діяльності закладів фабзавуча (1924); А. Готалов-Готліб – у Німеччині і Чехословаччині для ознайомлення з освітніми системами цих країн (1925); М. Астерман – для участі в німецькому педагогічному тижні (1925) та ін. За результатами подорожей вони підготували матеріали для журналу «Шлях освіти», зокрема А. Готалов-Готліб з питань педагогічної освіти і підготовки вчителя за кордоном. Відомий дослідник зарубіжної педагогіки опублікував кілька наукових статей на сторінках журналу «Шлях освіти». У найвідоміших працях «Криза

університету і питання підготовки вчительства» та «Педагогічна освіта на Заході» учений, розмірковуючи про місію університету, звертає увагу на його занепад як соціокультурного центру суспільства. На думку А. Готалова-Готліба, західні університети початку ХХ століття не могли претендувати на такий статус, а також задовольнити потребу в підготовці вчителя, адже перебували у кризовому стані через безперспективність теоретичних досліджень, культивування наук, відірваних від дійсності, втрату зв'язку з реальним життям. Змінити ситуацію були покликані шкільні реформи країн Заходу, які в Німеччині стали підґрунтям реорганізації університетів у вищі педагогічні заклади в містах Ганновері, Геттінгені, Оснабрюці [див. «Путь просвещения», 1923, №2, С. 37–61; 1924, №11–12, С. 167–190].

У Франції система підготовки вчителя була подібною до німецької, водночас вчителі масово здобували дипломи на конкурсних засадах, складаючи письмові, усні і практичні іспити. Англо-саксонську систему освіти А. Готалов-Готліб характеризував як строкату – з прогресивними і слабкими навчальними закладами. Англії характерне педагогічне учнівство, побудоване за принципом цехового ремесла: директор – старший майстер, учитель – майстер, помічник – підмайстер, старші учні – вчителі для молодших. Щодо підготовки вчителя у США, де на початку ХХ століття склалася найпрогресивніша система освіти, яку характеризували найбільший відсоток охоплення дітей навчанням і найменший – навантаження вчителя, стрімкий розвиток педології та психотехніки, то її здійснювали за такими напрямками: учительські семінарії і педагогічні коледжі, педагогічний факультет при університеті або курси.

Узагальнення на основі особистих спостережень, як було зазначено в підзаголовку однієї із статей, від двомісячного перебування за кордоном побачили світ упродовж 1926 року [див. «Новые педагогические институты в Саксонии», «Путь просвещения», 1926, №2, С. 91–106; «Обновленная саксонская народная школа», «Путь просвещения», №3, С. 123–132; «Опытные школы в Саксонии», «Шлях освіти», 1926, №6–7, С. 116–132]. У Німеччині А. Готалов-Готліб відвідав педагогічні інститути при Лейпцизькому університеті і Дрезденському політехнікумі, що мали статус науково-практичних установ. Теоретична частина підготовки охоплювала антропологію, психологію, філософію культури, а також нормативні (етика, логіка, естетика) і педагогічні (теорія виховання, педологія й історія педагогіки) науки. Згідно з практичним циклом студенти опановували загальну дидактику, методики окремих предметів, школознавство, проходили практику в дослідних школах, під час якої вивчали психофізіологічні особливості дітей у безпосередніх життєвих ситуаціях. Вони відвідували також дитячу нервову

і психіатричну клініки при інституті. Кожен студент мав змогу вдосконалювати художні і технічні навички у малюванні, співах, музиці, гімнастиці, рукоділлі, для чого було обладнано спеціальні кабінети і лабораторії. А. Готалов-Готліб вважав педагогічну освіту в Німеччині ґрунтовною, аналізував її, порівнюючи з педагогічною підготовкою в Україні.

Науковець ознайомився зі шкільними закладами міст Німеччини – Дрездена, Хемніца, Лейпцига, Гамбурга, побував у селищі Гюберсдорф поблизу Нюрнберга, зібрав значний фактологічний матеріал із навчання мистецтва, ручної праці, фізичної культури. Під час відрядження він доповідав про українську систему освіти, популяризував радянські досягнення [1; 10].

Журнал залучав до співпраці зарубіжних авторів, серед них – керівника експериментальної початкової школи для дітей робітників, діяча міжнародного вчительського руху С. Френе, який відвідав нашу країну у складі першої зарубіжної вчительської делегації. Зокрема, його найвідомішу працю «Друкарня в школі» – цю програмну роботу вчителя-новатора (як зазначає О. Сухомлинська) було надруковано в українському педагогічному часописі раніше, ніж вона з'явилася на батьківщині педагога [11, с. 56]. Спеціально для «Шляху освіти» було написано близько 10 статей, що засвідчують примітки редакції: «Від нашого французького співробітника», «Переклад із французького оригіналу», «Спеціально для журналу «Шлях освіти».

Редакція журналу налагодила широку закордонну кореспондентську мережу. Вже 1922 року М. Веткін надіслав до редакції дописи в жанрі листів («Письмо из Берлина», «Письма из Германии»), складені під враженнями від відвідувань нейкельнських шкіл (індустріальний район міста) [3]. Встановлення міжнародних освітніх контактів із окремими діячами та організаціями у 22 країнах світу шляхом залучення нових співробітників із Англії, Бельгії, Франції та організація кореспондентом М. Бубу, французьким учителем із Орлеана, заступником Генерального секретаря ІРО, Всесвітньої есперантської педагогічної служби (Tutmonda Esperanta Pedagogia Servo) – сприяло збільшенню кількості статей зарубіжної тематики (у 1926-му порівняно з 1925 р. втричі), а також посиленню відділу міжнародної хроніки, над наповненням якого працювали 113 закордонних кореспондентів [7, с. 70–71; 10].

За свідченням Й. Зільберфарба, журнал був відомий за кордоном, що підтверджували схвальні рецензії на методичні статті з природознавства і педології італійського журналу «Rivista di Biologia» («Журнал Біології»); позитивні відгуки югославського видання «Јужнословенски Филолог» («Югославський Філолог») на статті з питань мови; замітки англійської газети «Daily Herald» («Щоденний Вісник»), яка назвала українські

школи найкращими просвітніми лабораторіями СРСР. Поширенню інформації про розвиток вітчизняної освіти і педагогіки сприяв організований редакцією у 1926 р. бюлетень «La Vojo de Klerigo» – чотириаркушевий листок мовою есперанто – резюме на кожне число часопису для безоплатного розсилання за кордон, який замовляли у 33 країнах світу. Завдяки резюме з українською педагогічною думкою та творчим експериментуванням освітян були ознайомлені сільський учитель С. Френе, вчителі з Лейпцига Р. Ройбер і М. Гольдберг, член учительської делегації, яка відвідала СРСР у 1925 р., Е. Франсон, один із керівників незалежної освітянської організації Англії М. Стар та ін. Журнал зацікавив Нью-Йоркську публічну бібліотеку, а отже, був відомий педагогам США [7].

Міжнародні зв'язки українських освітян дали змогу журналу «Шлях освіти» здійснювати рецензування і реферування іноземної періодики. Для цього було передплачено найвагоміші фахові видання Європи та Америки, налагоджено закордонний книгообмін. Щомісяця редакція отримувала більш як 30 часописів з педагогіки і психології, зокрема німецьких: «Die Deutsche Schule» («Німецька школа»), «Zeitschrift für pädagogische Psychologie und experimentelle Pädagogik» («Журнал педагогічної психології й експериментальної педагогіки»), «Praktische Psychologie» («Практична психологія»). З метою кваліфікованого й неупередженого рецензування літератури в галузі педагогіки і психології запрошували провідних науковців, зокрема Я. Мамонтова. Огляд зарубіжної педагогічної періодики у бібліографічному відділі з початку існування журналу готував також відомий учений Є. Кагаров. Він поінформував читачів про педагогічні журнали Німеччини, які побачили світ 1922 року. Українські педагоги дізналися, що їхні колеги досліджують принципи трудової школи, ідеї відбору обдарованих учнів, організацію педагогічних експериментів, зокрема щодо вивчення розумових здібностей дітей за системою Піорковського-Меде, здатності до логічного мислення, математичних здібностей залежно від статі, отже, були ознайомлені з розвитком психотехнічних досліджень за кордоном [див. «Путь просвещения», 1923, №2, С. 233–243].

Наприкінці 1920-х років рецензування літератури здійснювали систематично й оперативно. В огляді західноєвропейської педагогічної періодики за квітень–червень 1929 р., який підготував Ю. Філіпов [див. «Шлях освіти», 1929, №8–9, С. 197–206], акцентовано на осучасненні навчальних планів і програм у США, про що йшлося у матеріалах видатного педагога, послідовника Дж. Дьюї, У. Кілпатрика (з журналу «The New Era»). Актуальними є ідеї дослідника про те, що «філософію» (засади) навчальних планів і програм мають становити положення про організацію практико-орієнтованого навчання на основі нахилів та

уподобань учнів; психологічну підготовку дитини до предмета викладання, майбутньої освіти, взаємин із педагогом; поліпшення життя за допомогою освіти, дитячого досвіду; усвідомлення смислу життя на основі навчання, праці над собою.

Питання перевантаження змісту освіти і, як наслідок, перевтоми учнів, хвилювало не лише педагогічну громадськість Франції, а й медиків, про що інформував М. Реньє (з часопису «Revue de l'Ens.», 1929, №27). Цю проблему порушено в спеціальних випусках медичних журналів «Journal Médical français» і «Progrès Médical», у доповіді Спеціальної комісії Ліги розумової гігієни, розглянуто на засіданні Товариства шкільних медичних інспекторів Парижа й департаменту Сени, у дослідженнях Національної федерації жінок із вищою освітою, що засвідчує її значущість, прагнення залучити якнайбільше різних фахівців, застосувати міждисциплінарні підходи, зрештою, розгорнути громадську кампанію. Проте, як зазначав оглядач, спільної думки щодо її розв'язання французькі науковці так і не дійшли.

Рецензії на статті зарубіжної періодики виявили й інші, спільні для педагогів різних країн, методичні проблеми, зокрема навчання грамоти. У французькому виданні «Revue de l'Ens.» (1929, №28) автор описав навчання читання за методом «друкарні в школі» (за системою С. Френе); а журнал «Pädag. Beilage» (1929, №38) ознайомив із ідеями використання системи послідовних співочих вправ із супроводженням образних аналогій (наприклад, звук «u» асоціювали з гудком паротяга, що діти й малювали). «Дошкульною» в «інтернаціональному масштабі» вважали проблему іспитів.

Узагальнюючи, зазначимо: ознайомлення з матеріалами зарубіжної проблематики журналу «Шлях освіти» засвідчує багатоаспектність і результативність професійних контактів українських освітян з іноземними колегами. Творчі педагоги, які прагнули принципово осучаснити зміст навчання і виховання, вдосконалити методичні підходи у професійній діяльності, виявили готовність експериментувати і впроваджувати нововведення, що мають зарубіжне походження, адаптувати їх до тогочасної освітньої дійсності. Адже, як зазначає О. Сухомлинська, «сама радянська педагогіка в цей період розвивається практично урівні з процесами, що відбуваються за кордоном, а в деяких напрямках і випереджаючи їх» [12, с. 10].

З посиленням авторитарних тенденцій у радянському суспільстві вже наприкінці 1920-х років, розгортанням мілітаризму в політиці держав у міжвоєнний період було вихолощено сутність міжнародних освітньо-наукових контактів як взаємозбагачувального впливу, професійного обміну ідеями та фахівцями на користь ідеологічно керованих та пропагандистських зв'язків. Змінилася риторика вітчизняних публікацій про освіту за кордоном, в яких все гостріше критикували буржуазні педагогічні теорії, натомість звеличуючи

радянські досягнення. Полемічність і дискусійність, своєрідна пафосність, притаманні не лише проблемним статтям (передовицям), а й подекуди науковим та узагальнювальним педагогічним досвід, поступилися неприйняттю інакodomства, безальтернативності думок, що унеможливило повноцінний науково-педагогічний дискурс.

Водночас дослідження феномена часопису «Шлях освіти» як своєрідного комунікатора міжнародних професійних контактів українських педагогів у 20-ті роки минулого століття не лише дає змогу виявити їх багатоманітність, а й спонукає до подальшого осмислення потужного кумулятивно-комунікативного потенціалу наукової періодики, її ролі в розвитку педагогічної науки. У цьому контексті, вже на сучасному етапі, журнал «Рідна школа» продовжує традиції, започатковані українським часописом з 95-річною історією, що засвідчує участь у декількох останніх польсько-українських форумах під егідою Комітету педагогічних наук Польської академії наук, Наукового товариства «Польща–Україна», МОН України, НАПН України. До того ж, не втрачають значущості, навіть, в умовах натиску новітніх засобів інформації, функції традиційної (друкованої) наукової періодики. Актуалізуємо їх, спираючись на такі аргументи [6]: інформування про вітчизняні та зарубіжні наукові розробки; концентрація матеріалів на протипагу розпорошеності в індивідуальних публікаціях; ознайомлення з перебігом наукового дослідження; оцінювання наукових гіпотез і теорій, а також забезпечення особистого самоствердження і фіксування наукового пріоритету.

Література

1. Безродний Є. Ф. З історії міжнародних зв'язків Радянської України в галузі освіти (1922–1928 рр.) / Є. Ф. Безродний // Український історичний журнал. – 1977. – №3. – С. 86–95.
2. Василькова М. М. «Радянська школа» / М. М. Василькова // УРЕ: В 12 т. / За ред. М. Бажана. – Т. 9. – К., 1983.
3. Веткин М. Письмо из Берлина (Берлин. 17 августа 1922 г.) / М. Веткин // Путь просвещения. – 1922. – №4. – С. 339–341.
4. Гринько Г. Наш путь на Запад / Г. Гринько // Путь просвещения. – 1923. – №7–8. – С. 1–19.
5. З листів учасників закордонної вчительської делегації (до тов. З., постійного співробітника «Шлях освіти» та «Народний учитель») // Народний учитель. – 1925. – 17 жовтня.
6. Зелінська Н. В. «Традиційна» періодика у системі сучасної наукової комунікації: тенденції та перспективи / Н. В. Зелінська // Наука України у світовому інформаційному просторі. – 2011. – Вип 5. – С. 20–27. – Електрон. ресурс. – Режим доступу: http://www.nas.gov.ua/publications/books/series/9789660247048/Documents/2011_05/6_Zelinska.pdf
7. Зільберфарб Й. Наші міжнародні зв'язки / Й. Зільберфарб // Шлях освіти. – 1927. – №5. – С. 64–94.
8. Кулініч І. М. Українсько-німецькі історичні зв'язки / І. М. Кулініч. – К.: Наук. думка, 1969. – 276 с.

9. Лист Наркомоса УСРР від 25 жовт. 1922 р. Закордонній Редакційній Комісії Наркомоса в Берліні. – Ф. 166. – Оп. 2. – спр. 797. – 119 арк.
10. Пугач А. В. Проблеми підготовки вчителя до професійної діяльності в українській педагогічній періодиці (20-ті – початок 30-х років ХХ ст.): Дис. ... канд. пед. наук / А. В. Пугач. – К., 2008. – 237 с.
11. Сухомлинська О. В. Міжнародні зв'язки педагогів України у 20-х – на початку 30-х рр. / О. В. Сухомлинська // Український історичний журнал. – 1991. – №10. – С. 52–57.
12. Сухомлинська О. Радянська педагогіка як ідеологія: спроба історичної реконструкції / О. Сухомлинська // Історико-педагогічний альманах. – 2014. – №1. – С. 4–24.

Анотації

Анжеліна ПУГАЧ

Журнал «Шлях освіти» в контексті міжнародних зв'язків українських педагогів (1920-ті рр.)

У статті репрезентовано журнал «Шлях освіти» в контексті міжнародного співробітництва українських педагогів у період 1920-х років. З'ясовано, що така співпраця охоплювала: професійні зв'язки з різними установами і окремими педагогами за кордоном, зарубіжні наукові відрядження, висвітлення у журналі здобутків зарубіжної педагогіки, реферування і рецензування іноземної періодики та ін.

Ключові слова: педагогічний журнал, міжнародні зв'язки, закордонний педагогічний досвід.

Анжеліна ПУГАЧ

Журнал «Путь просвещения» в контексте международных связей украинских педагогов (1920-е гг.)

В статье представлен журнал «Шлях освіти» в контексте международного сотрудничества украинских педагогов в период 1920-х годов. Выяснено, что такое сотрудничество охватывало: профессиональные связи с различными учреждениями и отдельными педагогами за рубежом, зарубежные научные командировки, освещение в журнале достижений зарубежной педагогической науки, реферирование и рецензирование иностранной периодики и др.

Ключевые слова: педагогический журнал, международные связи, зарубежный педагогический опыт.

Anzhelina PUHACH

The Journal «Shliakh osvity» in the context of international relations of Ukrainian teachers of 1920s

In the article Journal «Shliakh osvity» is presented in the context of international cooperation of Ukrainian teachers during the 1920s. It was revealed that such cooperation covered: professional communications of the editorial staff with different institutions and individual teachers abroad, a foreign scientific trips, coverage in the journal of foreign pedagogy achievements, referencing and review of foreign periodicals, etc.

Keywords: pedagogical journal, international relations, foreign pedagogical experience,